

Crna Gora
Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja

P R E D L O G

**PROGRAM ZA INOVACIJE
2023-2027**

maj 2023. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. PROGRAMSKE LINIJE ZA PODRŠKU RAZVOJU INOVACIJA.....	10
2.1 PROGRAMSKI OKVIR PODRŠKE INOVACIJAMA MINISTARSTVA NADLEŽNOG ZA POSLOVE INOVACIJA.....	10
2.1.1 PROGRAMSKA LINIJA PODRŠKE EUREKA PROJEKTIMA	10
2.1.2 PROGRAMSKA LINIJA ZA PODRŠKU UČEŠĆU U EU OKVIRNOM PROGRAMU ZA ISTRAŽIVANJA I INOVACIJE „HORIZONT EVROPA“ – STUB III INOVATIVNA EVROPA.....	12
2.2 INFORMACIJA O PROGRAMSKOM OKVIRU PODRŠKE FONDA ZA INOVACIJE CRNE GORE	14
2.2.1 PROGRAMSKA LINIJA PREDAKCELERACIJE STARTAPOVA	15
2.2.2 PROGRAMSKA LINIJA PODRŠKE RANOJ FAZI RAZVOJA STARTAPOVA	15
2.2.3 PROGRAMSKA LINIJA PODRŠKE KLASTERSKIM ORGANIZACIJAMA U S3 OBLASTIMA.....	16
2.2.4 PROGRAMSKA LINIJA ZA JAČANJE INOVATIVNOSTI MIKRO, MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA.....	16
2.2.5 PROGRAMSKA LINIJA ZA PROVJERU INOVATIVNOG KONCEPTA	17
2.2.6 PROGRAMSKA LINIJA VAUČERA ZA ZAŠTITU I RAZVOJ PRONALAZAKA	17
2.2.7 PROGRAMSKA LINIJA ZA PODSTICANJE INOVACIONE KULTURE.....	18
2.2.8 PROGRAMSKA LINIJA ZA REALIZACIJU OBUKA U OBLASTIMA PAMETNE SPECIJALIZACIJE	18
2.2.9 PROGRAMSKA LINIJA ZA INOVACIONE VAUČERE.....	19
2.2.10 PROGRAMSKA LINIJA ZA PODSTICANJE INOVACIJA KROZ PRENOS TEHNOLOGIJE	19
2.2.11 PROGRAMSKA LINIJA KOLABORATIVNIH GRANTOVA ZA INOVACIJE	20
2.2.12 PROGRAMI PODRŠKE KLJUČNIM INICIJATIVAMA I KRUPNIM PROJEKTIMA U OBLASTIMA PAMETNE SPECIJALIZACIJE.....	20
3 PROCEDURA SPROVOĐENJA PROGRAMSKIH LINIJA ZA INOVACIJE	21
4 PREGLED PRAVILA DRŽAVNE POMOĆI ZA OBLAST ISTRAŽIVANJA, RAZVOJA I INOVACIJA	23

1. UVOD

Usvajanjem **Zakona o inovacionoj djelatnosti** („Službeni list CG”, broj 82/20)¹ uspostavljen je zakonodavni okvir kao osnov za kreiranje održivog i efikasnog inovativnog ekosistema u Crnoj Gori. Ovim zakonom uređuju se organizacija, uslovi, način finansiranja i podsticanja inovacione djelatnosti radi unapređenja nacionalnog inovacionog sistema, a time i ukupnog ekonomskog razvoja Crne Gore.

Članom 11 ovog zakona propisano je da se **inovaciona djelatnost**, ukoliko se finansira iz sredstava organa državne uprave, jedinica lokalne samouprave ili fonda koji podstiče inovacionu djelatnost, **realizuje kroz inovativne programe i projekte, u skladu sa prioritetima utvrđenim strategijama i programima kojima se uređuje oblast inovacija**. Navedeni zakon utvrđuje da organ državne uprave, odnosno jedinica lokalne samouprave, kao i fond koji podstiče inovacionu djelatnost, raspisuju **javni konkurs za finansiranje inovativnih programa i projekata**, pa će se na ovaj način realizovati i programske linije utvrđene u ovom programu, kao i sve linije podrške razvoju inovacija koje se finansiraju iz sredstava nacionalnog budžeta. Bliže uslove i postupak za odobravanje i način korišćenja sredstava za inovacionu djelatnost propisuje organ državne uprave, odnosno jedinica lokalne samouprave koja realizuje program podrške ili fond koji podstiče inovacionu djelatnost, u skladu sa propisima kojima se uređuje državna pomoć.

Matični zakon za oblast inovacione djelatnosti prate tri podzakonska akta, i to:

- *Pravilnik o Registru inovacione djelatnosti* („Službeni list Crne Gore“, br. 100/21)², kojim se propisuju bliži uslovi za upis subjekata inovacione djelatnosti u Registar inovacione djelatnosti, provjera ispunjenosti uslova, način upisa i brisanja iz Registra, kao i sadržaj Registra;
- *Pravilnik o bližim uslovima, postupku za odobravanje i načinu korišćenja sredstava za inovativne programe i projekte* („Službeni list Crne Gore“, br. 100/21)³, kojim se propisuju bliži uslovi i postupak za odobravanje sredstava organa državne uprave nadležnog za poslove inovacija za finansiranje inovativnih programa i projekata, kao i način korišćenja ovih sredstava; i
- *Pravilnik o kriterijumima za imenovanje nezavisnih eksperata i postupku ocjene inovacionih programa i projekata* („Službeni list Crne Gore“, br. 107/21)⁴, kojim se propisuju kriterijumi za imenovanje nezavisnih eksperata i postupak ocjene inovativnih programa i projekata koji se finansiraju iz sredstava organa državne uprave nadležnog za poslove inovacija.

U tom smislu, namjera je da novi programski okvir za inovacije, koji će obuhvatiti period od 2023. do 2027. godine, pruži jedan sveobuhvatan i kvalitetan petogodišnji programski pregled i osnov u oblasti podrške inovacijama i tehnološkom razvoju u Crnoj Gori, na osnovu kojeg će se realizovati brojni inovativni programi i projekti.

¹ <https://www.gov.me/dokumenta/1ca533e1-4967-4728-9c13-d85f04945c49>

² <https://www.gov.me/dokumenta/8cb808bf-a94a-4589-bed3-e017ba3e1d72>

³ <https://www.gov.me/dokumenta/f622df61-afee-4969-abe5-27bb3bd4e4c6>

⁴ <https://www.gov.me/dokumenta/3b336e8d-9b3b-4e18-85ba-e54a271a8c94>

Na strateškom nivou, razvoj inovacione djelatnosti i tehnološki razvoj u Crnoj Gori temelje se na **Strategiji pametne specijalizacije 2019-2024**⁵ (S3 strategija) i **Operativnom programu za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024**⁶.

Glavni cilj Strategije je da modernizuje i poveća konkurentnost crnogorske ekonomije koncentracijom raspoloživih istraživačkih, prirodnih i ekonomskih resursa na ograničen broj prioritetnih oblasti, te da omogući dalji ubrzan razvoj predmetnih prioritetnih oblasti, ali i razvoj novih podoblasti i fokusnih područja u okviru njih, kao i novih industrija sa strateškim potencijalom zasnovanih na sinergiji prioritetnih oblasti.

Prioritetne oblasti utvrđene ovom strategijom su:

- Održiva poljoprivreda i lanac vrijednosti hrane;
- Energija i održiva životna sredina;
- Održivi i zdravstveni turizam; i
- Informaciono-komunikacione tehnologije kao horizontalni sektor.

Operativni program za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024 s Akcionim planom 2021-2022⁷ donijet je sa ciljem unapređenja i efikasnije implementacije S3 strategije, kao i jačanja veza Industrijske politike sa S3 strategijom, snaženja ljudskih resursa u ovoj oblasti, kao i boljeg definisanja indikatora za praćenje rezultata S3.

Primjena koncepta S3 u Crnoj Gori usmjerila je sva ulaganja u istraživanje i razvoj inovacija na prioritete, programe, projekte i aktivnosti utvrđene ovim strateškim dokumentima, što će se nastaviti i u periodu koji obuhvata ovaj programski dokument.

Efikasan implementacioni okvir za inovacije i pametnu specijalizaciju, koji omogućava unaprijeđene mehanizme konsultacija i komunikacije svih aktera u sistemu inovacija u procesu kreiranja, sprovođenja i monitoringa inovacione politike, kreiran je u decembru 2021. godine u skladu sa preporukama Udruženog istraživačkog centra Evropske komisije (DG JRC) i u skladu sa specifičnošću crnogorskog ekosistema. Okvir ima veoma važnu ulogu u sprovođenju politike inovacija i pametne specijalizacije i na različitim nivoima utiče na usmjeravanje razvoja inovacione politike u Crnoj Gori. Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, kao resorno ministarstvo nadležno za nacionalnu politiku inovacija i tehnološkog razvoja, u proteklom periodu aktivno je radilo na operacionalizaciji okvira za inovacije i pametnu specijalizaciju, u čijoj se strukturi ističu uloge Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju i Fonda za inovacije Crne Gore.

Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju je ključno savjetodavno tijelo Vlade koje, shodno Zakonu, upravlja inovacionom djelatnošću kroz ostvarivanje saradnje organa državne uprave, jedinica lokalne samouprave, privrede i drugih subjekata. Tokom 2022. godine kroz rad Savjeta postavljeni su ključni preduslovi ostvarivanja kontinuiteta u koordinaciji procesa pametne specijalizacije i jačanja međuinstitucionalne saradnje.

⁵ <https://s3.me/wp-content/uploads/2022/06/Strategija-pametne-specijalizacije-Crne-Gore-2019-2024-.pdf>

⁶ <https://s3.me/wp-content/uploads/2022/06/Operativni-program-za-implementaciju-strategije-pametne-specijalizacije-2021-2024-s-Akcionim-planom-2021-2022.pdf>

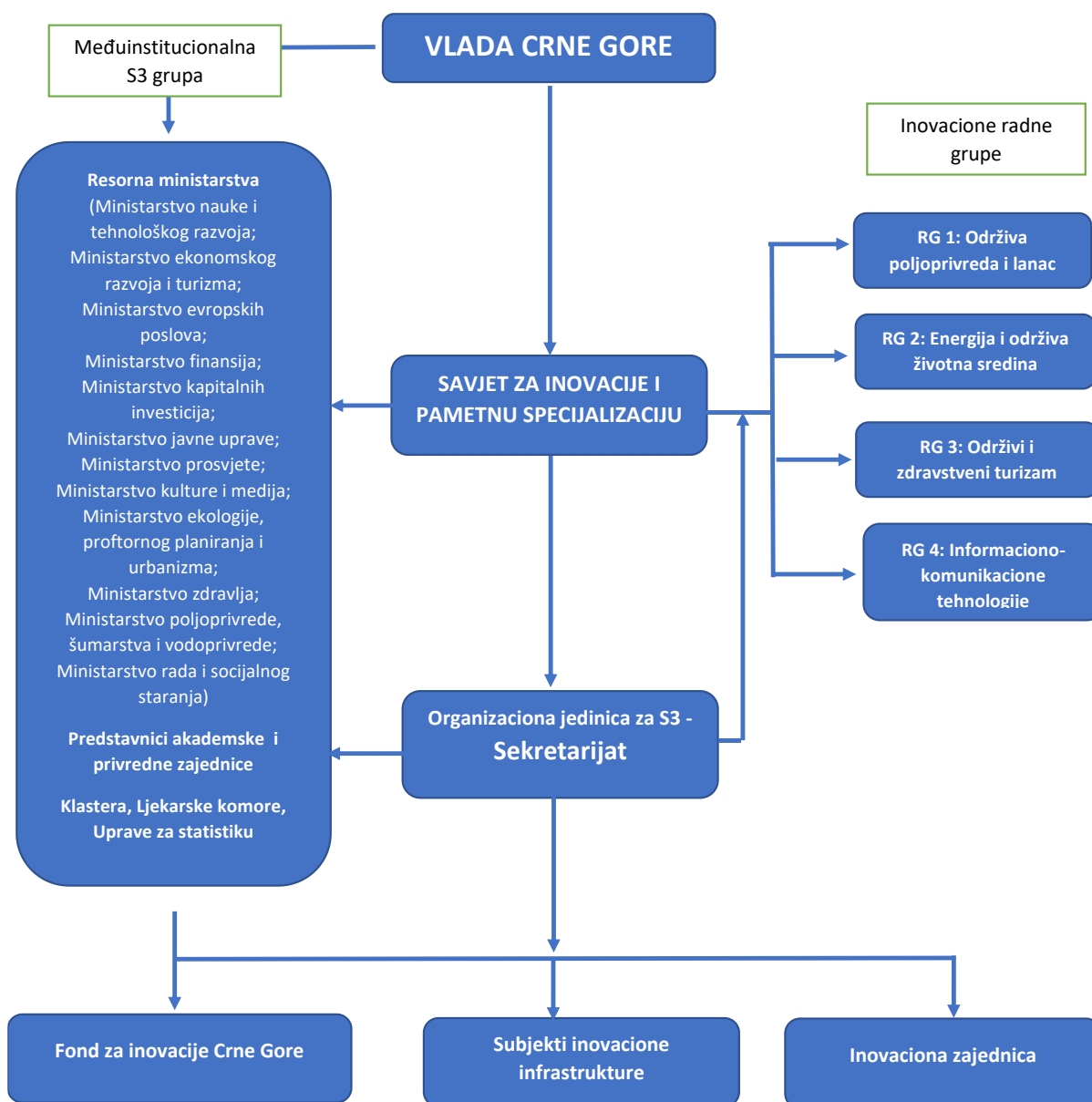
⁷ Izrada Akcionog plana za sprovođenje Operativni program za implementaciju Strategije pametne specijalizacije 2021-2024, za period 2023-2024 teče paralelno sa priprema ovog programa.

Osnivanjem **Fonda za inovacije Crne Gore** 2021. godine značajno je osnažen implementacioni okvir za inovacije i S3, budući da Fond omogućava sprovođenje inovacione politike kroz obezbjeđivanje i realizaciju sredstava za podsticanje inovacione djelatnosti, i njegov je cilj da značajno ojača inovativno preduzetništvo u zemlji, doprinese efikasnijoj implementaciji S3 strategije, kao i da unaprijedi apsorpcione kapacitete u privlačenju EU fondova i pripremi se za evropske strukturne i kohezione fondove. Tokom 2022. godine osnaženi su kapaciteti Fonda, te je jasno definisana njegova uloga kao implementacionog tijela za programe podrške razvoju inovacija.

Pored Savjeta i Fonda, bitne elemente u arhitekturi implementacionog okvira za inovacije i pametnu specijalizaciju čine **inovacione radne grupe Savjeta** fokusirane na prioritetne oblasti S3, **Međuinstitucionalna S3 grupa** sa upravljačko-kordinatorskom ulogom u implementaciji S3, **Direkcija za pametnu specijalizaciju kao organizaciona jedinica za S3**, trenutno smještena u Ministarstvu nauke i tehnološkog razvoja, a kao bitni akteri u snaženju inovacionog i S3 ekosistema kroz direktno učešće u implementaciji S3 aktivnosti, važno mjesto u sistemu imaju i **subjekti inovacione infrastrukture**:

- Inovaciono-preduzetnički centar „Tehnopolis“ Nikšić, koji pruža niz infrastrukturnih i mjera podrške koje omogućavaju otvaranje novih kompanija i razvoj poslovanja zasnovanog na novim, inovativnim idejama i tehnologijama;
- Naučno-tehnološki park Crne Gore, koji u fokusu svog rada ima kreiranje nacionalnog tehnološko-razvojnog centra koji će kroz različite programe i aktivnosti pružati adekvatnu podršku unapređenju inovaciono-preduzetničkog ekosistema u Crnoj Gori; i
- klasterske organizacije sa sve značajnijom ulogom u inovacionom ekosistemu, naročito od 2021. godine kada je politika klastera u potpunosti usmjerena na prioritete pametne specijalizacije.

Šema implementacionog okvira za inovacije i pametnu specijalizaciju prikazana je nastavku.

Uloga resornog ministarstva, kao kreatora politike inovacija i tehnološkog razvoja, jasno je razgraničena od uloge Fonda za inovacije Crne Gore kao implementacionog tijela za inovacione programe i projekte, a sa druge strane jasne su i uloge drugih djelova institucionalnog okvira, kao i struktura i okvir njihove međusobne komunikacije.

Pored toga što je inovaciona djelatnost predmet finansiranja iz centralnog budžeta, pojedine lokalne samouprave takođe realizuju inovacione programe manjeg obima koji podržavaju npr. učešće na startap takmičenjima ili podršku inovativnim biznis idejama, a tu su i posebni programi i projekti pravnih i fizičkih lica u Crnoj Gori, koji imaju za cilj podršku razvoju inovacija, a finansiraju se iz drugih izvora. Takođe, subjektima inovacione infrastrukture u Crnoj Gori dostupni su i međunarodni programi podrške inovacijama, kao što su: EUREKA, Stub III Okvirnog programa za istraživanje i inovacije „Horizont Evropa“ – Inovativna Evropa, Regionalna šema Evropskog instituta za inovacije i tehnologiju, i sl.

Razvoj programskog okvira za inovacije u Crnoj Gori

Programski okvir za inovacije uveden je po prvi put kroz *Program za dodjelu grantova za inovativne projekte 2018-2020*, koji je sproveden putem Konkursa za dodjelu grantova za inovativne projekte čiji je ukupan budžet bio milion €, i koji je dao pozitivne efekte u smislu podsticanja novih zapošljavanja u sektoru istraživanja, razvoja i inovacija, unapređenja uspostavljanja partnerstava nauka-privreda, te širih partnerstava aktera u sistemu inovacija, ali i podsticanja strateški prioritetnih oblasti razvoja. Nakon usvajanja Strategije pametne specijalizacije prethodni program nastavljen je pod nazivom *Kolaborativni program za inovacije 2019-2024*, kojim su utvrđeni opšti i posebni ciljevi Programa, procedura dodjele grantova za inovativne projekte, proces implementacije grantova, kao i etička pitanja, a u okviru njega realizovan je jedan Konkurs za dodjelu grantova za inovativne projekte 2019. godine u iznosu od 700.000,00 €. Oba programa su uspješno realizovana zaključno sa 2020. godinom.

Nakon izmjena u zakonodavnom okviru, sa programskim okvirom za podršku inovacija otišlo se korak dalje, te je Vlada Crne Gore u septembru 2021. godine usvojila *Program za inovacije 2021-2024*, čiji je cilj bio da na jednom mjestu prikaže sve relevantne programske linije podrške inovacijama koje su planirane u tom programskom periodu, sa namjerom da se olakša inovacionoj zajednici da prepozna sve dostupne instrumente, usmjerene na cjelokupan ciklus razvoja inovacije – od same ideje do njene komercijalizacije i izlaska na tržište.

U toku 2021. godine realizacija Programa za inovacije 2021-2024 bila je u nadležnosti Ministarstva ekonomskog razvoja, koje je po osnovu *Javnog konkursa za sufinansiranje inovacione djelatnosti u 2021. godini* podržalo razvoj inovacione zajednice kroz sufinansiranje projekata u okviru 4 programske linije utvrđene u Programu za inovacije 2021-2024 (Programska linija podrške EUREKA projektima; Programska linija za stimulisanje zaštite i razvoja pronalaska; Programska linija za podsticanje inovacione kulture; i Programska linija za realizaciju edukativnih programa u S3 oblastima). Ukupan iznos podrške obezbijeđen za ove namjene u 2021. godini iznosio je 160.000,00 €, a Konkursom je dodijeljeno 109.693,00 €. Dalje, putem *Javnog konkursa za dodjelu grantova za ranu fazu razvoja startupova* sufinansirani su startup projekti koji nude digitalna rješenja u četiri prioritetna područja pametne specijalizacije. Ukupan iznos podrške obezbijeđen za ove namjene u 2021. godini iznosio je 200.000,00 €, i sufinansirano je 11 projekata u ukupnoj vrijednosti od 253.531,30 €, od čega je sufinansiranje Ministarstva ekonomskog razvoja bilo 189.708,07€, a sufinansiranje korisnika 63.823,23 € (25,17%). Potom su, po osnovu *Javnog poziva za strateško partnerstvo za sprovođenje predakceleracijskog programa za startupove*, instrumenta koji podrazumijeva angažovanje strateškog partnera kao transparentnog posrednika u kreiranju i implementaciji predakceleracijskog programa za startupove putem kojeg se podržavaju preduzetnici u validaciji njihove inovativne ideje na tržištu i daljem usavršavanju startup projekata, podržana tri predakceleracijska programa u ukupnom iznosu od 150.000,00 €. Tokom 2022. godine realizacija sva tri predakceleracijska programa je završena i pozitivno ocijenjena od strane nezavisnih evaluatora.

U toku 2022. godine, novom Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Službeni list Crne Gore“, br. 049/22, 052/22, 056/22), poslovi vezani za inovacije i tehnološki razvoj prešli su u nadležnost Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja, koje je preuzelo implementaciju Programa za inovacije 2021-2024. Tokom 2022. godine Ministarstvo je sprovedo 6 (šest) programskih linija, dok je Fond za inovacije Crne Gore sproveo 2 (dvije) programske linije, sve u skladu sa Programom. Kroz *Javni konkurs za dodjelu grantova za ranu fazu razvoja startupova* nastavljen je koncept sufinansiranja startup projekata koji nude

digitalna rješenja u četiri prioriteta područja pametne specijalizacije. Ukupan iznos podrške obezbijeden za ove namjene u 2022. godini iznosio je 200.000,00 € i sufinansirano je 10 projekata u ukupnoj vrijednosti od 231.264,48 €, od čega je sufinansiranje Ministarstva nauke i tehnološkog razvoja bilo 184.464,50 €, dok je doprinos privatnog sektora iznosio 46.799,98 € (20,24%). Dalje, kroz *Javni konkurs za sufinansiranje inovacione djelatnosti u 2022. godini*, čiji je ukupan budžet bio 230.000,00 €, podržano je pet programskih linija:

1) Programska linija za sufinansiranje učešća u EUREKA projektima, dopunjena posebnim Multilateralnim javnim pozivom za finansiranje EUREKA projekata za Dunavski region, kroz koju su tekući projekti podržani u iznosu od 37.513,14 €, dok je 1 projekat, podniet u okviru posebnog poziva za Dunavski region, odobren za finansiranje u narednoj godini; 2) Programska linija za stimulisanje zaštite i razvoja pronalaska, kroz koju je podržano 7 patenata u iznosu od 12.382,00 €; 3) Programska linija za sufinansiranje aktivnosti namijenjenih podsticanju inovacione kulture, kroz koju je podržano 10 projekata u iznosu od 20.000,00 €; 4) Programska linija za sufinansiranje realizacije edukativnih programa (ljetnjih i zimskih škola za studente i mlade profesionalce) u oblastima pametne specijalizacije Crne Gore, kroz koju su podržana 4 projekta u iznosu od 30.000,00 €; 5) Programska linija za podršku učešću u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa kroz koju je podržan 1 projektni predlog za EIC Akcelerator u iznosu od 5.000,00 €.

Fond za inovacije Crne Gore je tokom 2022. godine prvi put sproveo dvije programske linije – Program kolaborativnih grantova i Program inovacionih vaučera, u skladu sa Programom za inovacije 2021-2024. Putem *Javnog poziva za kolaborativne grantove*, čiji je ukupan budžet, uključujući troškove evaluacije, bio 670.000,00 €, za sufinansiranje je odobreno 7 kolaborativnih inovativnih projekata, čija je ukupna vrijednost iznosila 1.727.462,00 €, od čega 628.760,00 € čine sredstva granta dodijeljena od strane Fonda za inovacije Crne Gore, dok iznos od 1.098.702,00 € (63,60%) predstavlja doprinos privatnog sektora. Putem *Javnog poziva za Program inovacionih vaučera*, čiji je ukupan budžet iznosio 100.000,00 €, odobreno je finansiranje 10 prijava, te je iskorišćeno 71.016,31 € sredstava Fonda, dok je doprinos privatnog sektora bio 17.754,07 € (20% od ukupnog iznosa).

Razvoju i izgradnji kapaciteta Fonda značajnu podršku tokom cijele 2022. godine pružali su Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) sprovođenjem programa podrške finansiranog od strane Norveške ambasade, kroz drugu fazu projekta „Unapređenje systemske podrške inovacijama i razvoju MMSP – Norveška za vas“, kao i Evropska unija kroz IPA 2020 projekat „Tehnička pomoć za podršku implementaciji Strategije pametne specijalizacije“, kod kojeg je dio aktivnosti usmjeren na podršku osnivanju i izgradnji kapaciteta Fonda kako bi se omogućilo dobro upravljanje i kreiranje visoko relevantnih inovacionih programa koji omogućavaju usklađenost sa savremenim evropskim smjericama i politikama u oblasti inovacija. Kako je jačanje kapaciteta Fonda rezultiralo uspješnim sprovođenjem dvije navedene programske linije, Vlada Crne Gore je odlučila da sve raspoložive nacionalne programske linije podrške inovacijama od 2023. godine budu realizovane od strane Fonda, u skladu sa njegovom ulogom implementacionog tijela za inovacione programe, zbog čega se predlaže novi program za petogodišnji period – od 2023. do 2027. godine.

U skladu sa važećim Zakonom o budžetu Crne Gore za 2023. godinu, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja u ovoj godini za finansiranje inovacija kroz nove konkurse ima na raspolaganju 240.000,00 € (Org. kod 41901 – Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, Program 15 037 Inovacije i tehnološki razvoj, Potprogram 15 037 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti, Aktivnost 15 037 002 001 Podrška razvoju inovacione djelatnosti kroz nove konkurse, stavka 418 Subvencije), dok za podršku realizaciji inovativnih projekata po

osnovu ranijih konkursa ima na raspolaganju iznos od 360.000,00 € (Org. kod 41901 – Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, Program 15 037 Inovacije i tehnološki razvoj, Potprogram 15 037 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti, Aktivnost 15 037 002 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti po osnovu ranijih konkursa, stavka 418 Subvencije). U pogledu implementacije Programa za inovacije u 2023. godini, Ministarstvo je za potrebe Programске linije podrške EUREKA projektima i Programске linije za podršku učešću u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa izdvojilo 170.000,00 € za nove projekte (Org. kod 41901 – Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, Program 15 037 Inovacije i tehnološki razvoj, Potprogram 15 037 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti, Aktivnost 15 037 002 001 Podrška razvoju inovacione djelatnosti kroz nove konkurse, stavka 418 Subvencije) i 30.000,00 € za tekuće EUREKA projekte (Org. kod 41901 – Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, Program 15 037 Inovacije i tehnološki razvoj, Potprogram 15 037 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti, Aktivnost 15 037 002 002 Podrška razvoju inovacione djelatnosti po osnovu ranijih konkursa, stavka 418 Subvencije).

Vlada Crne Gore je u svojstvu Osnivača, na sjednici održanoj 26. aprila 2023. godine, usvojila Plan aktivnosti Društva s ograničenom odgovornošću „Fond za inovacije Crne Gore“ Podgorica s Finansijskim planom za 2023. godinu (Zaključak br. 07-011/23-1980/2 od 26. aprila 2023. godine). Fond za inovacije Crne Gore za namjenu implementacije inovacionih programa u 2023. godini ima opredijeljen iznos od 2.000.000,00 € uz već dostavljeno Mišljenje Ministarstva finansija br. 01-430/23-2546/1 od 11. aprila 2023. godine. Ovaj program daje smjernice Fondu za inovacije Crne Gore na koji način da uredi ciklus podrške razvoju inovacija, a Fond će se u svojstvu davaoca državne pomoći za sve posebne programske linije obraćati Agenciji za zaštitu konkurencije.

Cilj i svrha Programa za inovacije 2023-2027 je da na jednom mjestu prikaže, odnosno učini vidljivim za inovacionu zajednicu, sve relevantne programske linije podrške inovacijama koje su planirane u programskom periodu od strane ministarstva nadležnog za poslove inovacija i Fonda za inovacije Crne Gore, pri čemu je posebno usmjeren na:

- 1. Omogućavanje okvira kroz koji inovaciona zajednica može prepoznati sve dostupne instrumente koji će biti usmjereni na cjelokupan ciklus razvoja inovacije – od same inovativne ideje do njene komercijalizacije i izlaska na tržište;**
- 2. Postavljanje programskog osnova podrške učešću u međunarodnim programima za inovacije, kao i promociji inovacija od strane resornog ministarstva;**
- 3. Davanje jasnih smjernica Fondu za inovacije Crne Gore u vezi sa programskim linijama putem kojih sredstva za podršku inovacijama iz budžeta Crne Gore treba da budu usmjerena ka inovacionoj zajednici.**
- 4. Usklađivanje sistema kroz angažovanje inovacione zajednice, lokalne samouprave i drugih partnera države, njihovo umrežavanje i zajedničko praćenje razvoja inovacionog ekosistema, kao i dopunjavanje cjelokupnog ciklusa podrške inovacijama.**

2. PROGRAMSKE LINIJE ZA PODRŠKU RAZVOJU INOVACIJA

2.1 Programski okvir podrške inovacijama ministarstva nadležnog za poslove inovacija

Ministarstvo nadležno za poslove inovacija (u daljem tekstu: Ministarstvo) ulaže u inovacije i tehnološki razvoj realizujući politiku inovacione djelatnosti u cilju snaženja ekonomskog razvoja baziranog na znanju.

Nadležnost Vlade, odnosno resornog Ministarstva, je da utvrđuje pravce međunarodnog umrežavanja i pristupanja EU i međunarodnim programima u oblasti inovacija, usljed čega su i poslovi međunarodne saradnje u inovacijama u djelokrugu rada Ministarstva, pa su tako i programske linije namijenjene podršci učešću crnogorskih korisnika u EU i međunarodnim projektima istraživanja, razvoja i inovacija u nadležnosti Ministarstva.

U svrhu promocije inovacija i razvoja, te naknadnog pristupanja nekom od EU ili međunarodnih programa ili inicijativa za inovacije, Ministarstvo ima pravo da u skladu sa članom 11 Zakona o inovacionoj djelatnosti objavljuje javne konkurse za kojima se ukaže potreba, a koji nijesu dio ovog programskog okvira.

Programska podrška inovacijama Ministarstva utvrđena ovim programom definiše samo opšte karakteristike programskih linija, dok će Ministarstvo u okviru javnog konkursa utvrditi detaljnije uslove, kriterijume za izbor, kao i druge detalje u skladu sa pozitivnim pravnim propisima Crne Gore.

2.1.1 Programska linija podrške EUREKA projektima

Način sprovođenja: Javni konkurs sufinansiranje učešća u EUREKA projektima

Konkurs za sufinansiranje ove namjene obuhvataće dio koji se odnosi na sufinansiranje tekućih projekata odobrenih po osnovu konkursa iz prethodnih godina i dio koji se odnosi na sufinansiranje novih projekata. Planirana sredstva za ovu namjenu će zavistiti od nivoa ugovorenih obaveza po osnovu tekućih projekata i opredijeljenih sredstava za nove projekte. Pored sufinansiranja direktnog učešća u EUREKA projektima, ovaj konkurs može obuhvatiti i sufinansiranje učešća u posebnim instrumentima i programima koji su dio EUREKA, povezani sa EUREKA pozivima, ili su u funkciji pripreme i/ili realizacije EUREKA projekata.

Predmet Konkursa: Sufinansiranje projekata saradnje naučnoistraživačkih ustanova i preduzeća iz Crne Gore, koji se odnose na učešće ovih ustanova/preduzeća u svojstvu koordinatora ili partnera na EUREKA projektima.

Cilj Konkursa: Crna Gora je potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju između EUREKA Sekretarijata i zemalja članica EUREKA inicijative 2012. godine postala članica Evropske EUREKA mreže za finansiranje tržišno orijentisanih projekata istraživanja i razvoja. Programom se posebno podstiču mala i srednja preduzeća na saradnju sa međunarodnim partnerima u pokretanju istraživačko-razvojnih i inovativnih aktivnosti, kao i na ulaganje u istraživanja i razvoj radi jačanja njihovog inovacionog kapaciteta. Rezultat EUREKA projekta mora biti novi proizvod ili tehnologija u proizvodnji; programski sistem; soj; sorta; bitno poboljšanje postojećeg proizvoda i tehnologije, prototip; nove metode; novi genetski materijal

i slično. U okviru konkursa za sufinansiranje inovacione djelatnosti Ministarstvo raspisuje liniju podrške za učešće u EUREKA projektima.

Uslovi za prijavljivanje:

- Na konkurs se mogu prijaviti naučnoistraživačke ustanove i privredna društva iz Crne Gore upisana u Registar inovacione djelatnosti;
- Partneri moraju biti iz najmanje dvije različite zemlje sa statusom punopravnog članstva u EUREKA mreži;
- Rezultat projekta mora biti: novi proizvod ili tehnologija u proizvodnji, programski sistem, soj, sorta, bitno poboljšanje postojećeg proizvoda i tehnologije, prototip, nove metode, novi genetski materijal, i slično;
- Inovativnost projekta;
- Mogućnost transfera znanja; i
- Pristup novim tržištima.

* *Ministarstvo nadležno za poslove inovacija zadržava pravo da definiše dodatne uslove u skladu sa specifičnim pozivom/konkursom.*

Prioritetne/tematske oblasti: Sve tematske oblasti – primjenjuje se *bottom-up* pristup, odnosno odozdo prema gore, što znači da podnosioci prijava određuju tematsku oblast projekta u saradnji sa partnerima u konzorcijumu. Prednost pri izboru, u slučaju da su projekti ocijenjeni istim brojem bodova, će imati oni projekti koji imaju usklađen program istraživanja sa Strategijom pametne specijalizacije i/ili Strategijom naučnoistraživačke djelatnosti, kao i drugim strategijama koje uređuju oblast inovacione i naučnoistraživačke djelatnosti.

Ukupan budžet: u skladu sa odobrenim godišnjim Zakonom o budžetu

U 2023. godini za ovu programsku liniju izdvojeno je 150.000,00 €, i to: 120.000,00 € za nove projekte i 30.000,00 € za tekuće projekte, od kojih je jedan projekat iz Multilateralnog javnog poziva za finansiranje EUREKA projekata za Dunavski region iz 2022. godine.

Iznos podrške po pojedinačnom projektu zavisice od odobrenog godišnjeg budžeta u skladu sa Zakonom o budžetu.

Za projekte koji će biti ugovoreni po osnovu javnog konkursa u 2023. godini, Ministarstvo će nosiocu projekta iz Crne Gore odobriti iznos do 30.000,00 € (po jednoj istraživačkoj godini), što je povećanje u odnosu na maksimalnih 15.000,00 € koliko je bilo odobreno po istraživačkoj godini za projekte ugovorene po osnovu javnih konkursa objavljenih do i zaključno sa 2022. godinom.

Prihvatljivi troškovi:

- Naknade za rad lica angažovanih na inovativnom projektu;
- Materijalni troškovi (srednja i sitna oprema, repromaterijal, i sl.)
- Razvojne usluge ili troškovi razvoja;
- Troškovi učešća na relevantnim događajima (kotizacije, prevoz, dnevnice i smještaj); i
- Administrativni i režijski troškovi.

Vrsta podrške: Prema vrsti, podrška koja se dodjeljuje za EUREKA projekte u slučaju da se radi o subjektima koji obavljaju privrednu/ekonomsku djelatnost, bez obzira na njihov pravni status i način na koji se finansiraju, vršice se pod režimom *de minimis* pomoći (državna pomoć male vrijednosti), te će ovi korisnici biti u obavezi da se pridržavaju Pravilnika o listi pravila

državne pomoći („Službeni list CG“, broj 35/14, 02/15, 38/15, 20/16, 33/20, 38/20, 130/20 i 44/21) i biće dužni da postupaju u skladu sa odredbama iz zakonskih akata kojima se ova oblast uređuje. Ukupan iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis*) koja se dodjeljuje jednom korisniku ne smije kumulativno prelaziti 200.000,00 € tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine. Popunjen Obrazac izjave za pomoći male vrijednosti dostavlja se Ministarstvu prije potpisivanja ugovora o sufinansiranju inovativnog projekta.

Trajanje projekata: do 3 godine

2.1.2 Programska linija za podršku učešću u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa

Način sprovođenja: Javni konkurs za sufinansiranje učešća u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa.

Predmet konkursa: Podrška aktivnostima koje se odnose na pripremu projektnih prijava za učešće u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa (Evropski savjet za inovacije, Evropski inovacioni sistemi i Evropski institut za inovacije i tehnologiju).

Cilj: Cilj je da se putem ovog segmenta konkursa sufinansiraju pripremne aktivnosti za podnošenje projektnih prijava kako bi se podstaklo učešće crnogorskih institucija u ovom izuzetno konkurentnom i najvećem EU programu za istraživanja i inovacije.

Uslovi za prijavljivanje: Ustanova/organizacija sa sjedištem u Crnoj Gori.

Ukupan budžet: U skladu sa raspoloživim sredstvima koja budu obezbijeđena iz budžeta Crne Gore.

U 2023. godini za ovu programsku liniju izdvojeno je 50.000,00 €.

Iznos podrške po pojedinačnoj prijavi: U skladu sa raspoloživim sredstvima koja budu obezbijeđena iz budžeta Crne Gore.

Za projektne prijave koje su podnijete u toku 2023. godine, Ministarstvo će posebnim javnim konkursom utvrditi podršku od 5.000,00 € do 20.000,00 € u zavisnosti od vrste instrumenta u okviru Stuba III Inovativna Evropa.

Podnosilac zahtjeva (ustanova/organizacija) može ostvariti pravo na sufinansiranje aktivnosti koje se odnose na ovu tačku Konkursa, najviše po osnovu jedne prijave u toku tekuće godine konkursa, osim u slučaju prijava za EIC Akcelerator.

Prihvatljivi troškovi:

- Naknade za rad lica angažovanih na inovativnom projektu;
- Troškovi novog zapošljavanja;
- Materijalni troškovi (srednja i sitna oprema, repromaterijal, i sl.)
- Razvojne usluge ili troškovi razvoja;
- Troškovi učešća na relevantnim događajima (kotizacije, prevoz, dnevnice i smještaj); i
- Administrativni i režijski troškovi.

U zavisnosti od instrumenta u okviru Stuba III – Inovativna Evropa, Ministarstvo će Javnim konkursom utvrditi strukturu prihvatljivih troškova od troškova ponuđenih iznad.

Vrsta podrške:

Prema vrsti, podrška koja se dodjeljuje za ovu programsku liniju u slučaju da se radi o subjektima koji obavljaju privrednu/ekonomsku djelatnost, bez obzira na njihov pravni status i način na koji se finansiraju, vršiće se pod režimom *de minimis* pomoći (državna pomoć male vrijednosti), te će ovi korisnici biti u obavezi da se pridržavaju Pravilnika o listi pravila državne pomoći („Službeni list CG“, broj broj 35/14, 02/15, 38/15, 20/16, 33/20, 38/20, 130/20 i 44/21) i biće dužni da postupaju u skladu sa odredbama iz zakonskih akata kojima se ova oblast reguliše. Ukupan iznos pomoći male vrijednosti (*de minimis*) koja se dodjeljuje jednom korisniku ne smije kumulativno prelaziti 200.000 € tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine. Popunjen Obrazac izjave za pomoći male vrijednosti dostavlja se Ministarstvu.

2.2 Informacija o programskom okviru podrške Fonda za inovacije Crne Gore

Inovacije prolaze kroz proces koji uključuje tri glavne faze: dizajn, implementaciju i marketing. Proces inovacija započinje fazom dizajna koja uključuje analizu problema i iznalaženje rješenja, kroz razvijanje ideje, njenu procjenu i naknadno planiranje projekta. Implementacija uključuje razvoj (konstrukciju), izradu prototipa, probni rad i ispitivanje proizvoda. Marketing uključuje proizvodnju i stavljanje proizvoda na tržište, zajedno sa ulaskom na željeno tržište. U svom najširem smislu, inovativne aktivnosti uključuju sve naučne, tehnološke, organizacione, finansijske i komercijalne korake kojima je namjera da dovedu do primjene inovacija.

Vlada Crne Gore usvojila je Odluku osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću "Fond za inovacije Crne Gore" na sjednici od 11. juna 2021. godine, dok je Statut Fonda za inovacije usvojen na sjednici od 24. juna 2021. godine. Nakon imenovanja Odbora direktora, Fond za inovacije je registrovan u Centralnom registru privrednih subjekata (CRPS), čime su se stekli uslovi za zvaničan početak rada (septembar 2021. godine). **Fond za inovacije Crne Gore kreirao je niz internih akata i procedura, te će Fond u okviru detaljno razrađenih programa utvrditi opšte i posebne uslove pojedinačno za svaku programsku liniju, čiji je okvir predstavljen u vidu Informacije u ovom programu. U cilju sprovođenja inovacione politike obezbjeđivanjem i usmjeravanjem finansijskih sredstava iz nacionalnih, međunarodnih i drugih izvora, Fond će posebnim javnim pozivima i programima utvrditi instrumente podrške i način korišćenja sredstava iz nacionalnog budžeta.**

Fond za inovacije Crne Gore je specijalizovana institucija koja okuplja interne i eksterne stručnjake za istraživanje i razvoj, transfer tehnologije, finansiranje od strane EU, finansijsko upravljanje, evaluaciju projekata, i praćenje potrebno za sprovođenje vladinih programa koji vode ka većim tehnološkim kapacitetima crnogorskih preduzeća, podsticanju transfera tehnologije i komercijalizaciji inovacija. Od programa se očekuje da doprinesu povezivanju istraživanja u priznatim naučnim i istraživačkim centrima sa potrebama privatnog sektora i finansijskim instrumentima, poput početnog i preduzetničkog kapitala i „poslovnim anđelima“ (*business angels*). Ukratko, ciljevi različitih programskih linija su da se omogući efikasnija saradnja između akademske zajednice i privatnog sektora, i podstakne i unaprijedi razvoj inovacija u privatnom sektoru.

Cilj osnovnih programskih linija Fonda za inovacije Crne Gore, čiji je pregled dat u nastavku, uglavnom je podsticanje tehnoloških inovacija, kako bi se stvorio najprikladniji programski okvir za crnogorske potrebe. Koncept se zasniva na pilotskim i osnovnim programskim linijama, u smislu da programske linije pokrivaju faze inovacionog lanca vrijednosti koje su usmjerene na specifične ciljeve u skladu sa S3 prioritetima i ciljevima Evropskog zelenog sporazuma. U slučaju da se strateški utvrdi potreba za širenjem palete programskih linija podrške inovacijama od strane Fonda za inovacije Crne Gore, Fond će u svojstvu davaoca državne pomoći prijavljivati programe kod nadležne Agencije za zaštitu konkurencije i voditi računa o primjeni pravila državne pomoći.

2.2.1 Programska linija predakceleracije startupova

Osnovne karakteristike: Fond će putem Javnog poziva odabrati strateškog partnera kao transparentnog posrednika u kreiranju i implementaciji predakceleracijskog programa za startupove.

Cilj programske linije: Predakceleracijski program namijenjen je formalnim i neformalnim timovima u ranoj fazi preduzetničkog poduhvata, koji namjeravaju da na tržište iznesu nove proizvode ili usluge. Predakceleracijski program ima cilj da obuči i podrži timove iz Crne Gore u validaciji inovativne ideje na tržištu i daljem usavršavanju startup projekata.

Krajnji korisnici programa su neformalni timovi, koji zajednički razvijaju određenu ideju ili projekat koji ima potencijala da preraste u startup, ili formalni timovi u već osnovanim preduzećima u ranoj fazi razvoja startup ideje.

Ovaj predakceleracijski program ima cilj da obuči i podrži do 10 timova iz Crne Gore tokom 6 mjeseci. Izabranim timovima biće ponuđen niz instrumenata koji im pomažu da bolje razumiju potrebe svojih klijenata, validiraju i unaprijede svoj preduzetnički projekat, poput obuka, istraživanja tržišta i identifikovanja prilika, mentorstva i eksterne ekspertize.

Na kraju programa, učesnici imaju priliku da predstave svoju ideju pred panelom uspješnih preduzetnika, korporativnih predstavnika, eksperata i potencijalnih investitora.

Prioritetne/tematske oblasti: u skladu sa strateškim dokumentima u oblastima nauke, inovacija i pametne specijalizacije, kao i UN Ciljevima održivog razvoja.

Iznos podrške po projektu: zavisno od raspoloživog budžeta

Za 2023.godinu Fondu za inovacije je odobreno 100.000,00 € za ovu programsku liniju.

Trajanje programske linije: do 6 mjeseci

2.2.2 Programska linija podrške ranoj fazi razvoja startupova

Osnovne karakteristike: Programska linija je osmišljena da podrži perspektivne timove koji imaju za cilj da validiraju svoje poslovne ideje empirijskim potvrđivanjem njihovog predloženog rješenja i demonstriranjem potencijala njihovog novog proizvoda, usluge, procesa ili tehnologije kroz razvoj prvog prototipa ili minimalno održivog proizvoda (MVP).

Cilj programske linije je unapređenje startup zajednice u Crnoj Gori kroz podsticanje rasta i razvoja postojećih i stvaranje novih startup preduzeća. Program podržava inovativne startup projekte koji nude rješenja sa razvojnim potencijalom. Kroz ovu finansijsku pomoć omogućava se podrška startupovima da nastave razvoj inovativnih rješenja s visokim potencijalom rasta na tržištu ili inovativnih rješenja koja doprinose rješavanju društvenih izazova u raznim oblastima uključujući i prioritetna područja pametne specijalizacije. Takođe, cilj je i unapređenje poslovanja u vidu jačanja njihovih kapaciteta i konkurentnosti imajući u vidu da ova programska linija podrazumijeva i mentorsku podršku.

Prioritetne/tematske oblasti: u skladu sa strateškim dokumentima u oblastima nauke, inovacija i pametne specijalizacije, kao i UN Ciljevima održivog razvoja.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta.

Za 2023. godinu Fondu za inovacije je odobreno 350.000,00 € za ovu programsku liniju, odnosno do 35.000,00 € po pojedinačnom projektu (30.000,00 € + 5.000,00 € za mentora).

Trajanje projekata: do 12 mjeseci

2.2.3 Programska linija podrške klsterskim organizacijama u S3 oblastima

Osnovne karakteristike: Sufinansiranje programa za razvoj strateških klastera u prioritetnim područjima pametne specijalizacije.

Cilj programske linije: Obezbeđivanje podrške za uspostavljanje i rad strateških klastera u posebnim oblastima pametne specijalizacije. Klaster treba da radi na jačanju kapaciteta – prije svega ljudskih, kao i na internacionalizaciji domaćih preduzeća. Treba da se fokusira i na povećanje izvoza proizvoda i usluga u prioritetnom sektoru, jačanje inovativne orijentisanosti i konkurentnosti preduzeća sa vizijom snaženja nacionalnog inovacionog sistema i postizanja ciljeva Strategije pametne specijalizacije Crne Gore, kao i pozicioniranje Crne Gore na međunarodnom tržištu. Klaster u prioritetnoj oblasti profesionalizacijom svog rada i koordinacijom najznačajnijih aktera iz privrednog i akademskog sektora, ali i drugih relevantnih činilaca u zemlji, treba značajno da utiče na rješavanje uočenih izazova u toj oblasti, kao i na povećanje broja zaposlenih. Krajnji cilj je da se osnaži ekonomska djelatnost u posebnoj prioritetnoj oblasti.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta.

2.2.4 Programska linija za jačanje inovativnosti mikro, malih i srednjih preduzeća

Osnovne karakteristike: Ova programska linija je fokusirana na obezbeđivanje podrške mikro, malim i srednjim preduzećima (MMSP), uključujući i startap preduzeća u zrelijoj fazi, koja razvijaju inovacije za koje postoji potreba na tržištu.

Cilj programske linije: Povećanje inovativnosti MMSP uvođenjem procesnih inovacija ili stvaranjem novih ili poboljšanih tržišno orijentisanih proizvoda, usluga ili tehnologija. Namjera je da se ulaganjem u predkomercijalne aktivnosti preduzeća podstakne razvoj i poboljšanje proizvoda, usluga i tehnologija koji su novi ili znatno poboljšani u poređenju sa onima koji su već dostupni na tržištu s ciljem komercijalizacije, a koja će doprinijeti povećanju prihoda preduzeća. Takođe, podstiče se i razvoj inovacija procesa odnosno uvođenje novog ili značajno poboljšanog načina obavljanja poslova u poslovnom okruženju s ciljem ubrzanja procesa proizvodnje, povećanja preciznosti i kvaliteta proizvodnje ili značajnog smanjenja troškova proizvodnje.

Prioritetne/tematske oblasti: u skladu sa strateškim dokumentima u oblastima nauke, inovacija i pametne specijalizacije Crne Gore, kao i UN Ciljevima održivog razvoja.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta.

Za 2023. godinu Fondu za inovacije je odobreno 1.000.000,00 € za ovu programsku liniju, odnosno do 200.000,00 € po pojedinačnom projektu.

Trajanje projekata: od 12 do 36 mjeseci

2.2.5 Programska linija za provjeru inovativnog koncepta

Osnovne karakteristike: Programskom linijom provjere inovativnog koncepta (*Proof of Concept – PoC*) prepoznaje se potreba za podrškom inovacijama od najranijih faza istraživanja kako bi se osigurao predkomercijalni kapital za tehničku i komercijalnu provjeru inovativnog koncepta.

Cilj programske linije: Povećanje razvoja i uvođenja inovativnih proizvoda ili procesa koji su rezultat primijenjenih istraživačko-razvojnih aktivnosti. Cilj je da se kroz podršku za dokaz koncepta utvrdi da li je predložena ideja u vezi sa novim postupkom ili tehnologijom izvodljiva i tržišno orijentisana, ukazujući na taj način na izvodljivost daljih ulaganja u razvoj predloženog koncepta. U sklopu ove programske linije finansiraju se projekti koji imaju visok tehnološki rizik to jest oni za koje nije poznato može li se predloženo rješenje izraditi i kao takvo funkcionisati. Rezultat *PoC*-a može biti pozitivan ili negativan, odnosno kroz ovaj program daju se odgovori o isplativosti daljeg ulaganja u razvoj. Uspješni *PoC* projekti će pružiti ulagačima sigurnost da je proces tehnički izvodljiv i da prototip funkcioniše.

Prioritetne/tematske oblasti: u skladu sa strateškim dokumentima u oblastima nauke, inovacija i pametne specijalizacije Crne Gore, kao i UN Ciljevima održivog razvoja.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta.

Za 2023. godinu Fondu za inovacije je odobreno 400.000,00 € za ovu programsku liniju, odnosno do 40.000,00 € po pojedinačnom projektu.

Trajanje projekta: do 12 mjeseci

2.2.6 Programska linija vaučera za zaštitu i razvoj pronalazaka

Osnovne karakteristike: Podsticanje pravnih ili fizičkih lica iz Crne Gore koja su u tekućoj godini zaštitila svoj pronalazak patentom u zemlji ili inostranstvu ili su pokrenula proces međunarodne/evropske zaštite pronalaska kod EPO/WIPO.

Cilj programske linije: Podsticanje konkurentnosti privrednih društava u Crnoj Gori kroz zaštitu intelektualne svojine u zemlji ili inostranstvu, kao i fizičkih lica koja obavljaju inovacionu djelatnost (pronalazači ili inovatori) da zaštite svoj pronalazak patentom kako bi pristupili daljem ispitivanju pronalaska, poput ispitivanja u laboratorijskim uslovima, izrade prototipa, i daljim fazama razvoja pronalaska koje vode eventualnoj komercijalizaciji i plasmanu na domaće ili međunarodno tržište.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta

Za 2023. godinu Fondu za inovacije je odobreno 20.000,00 € za ovu programsku liniju.

Podnosilac prijave može ostvariti pravo na sredstva iz ove programske linije po osnovu najviše dvije prijave godišnje, bez obzira na kategoriju za koju se prijavljuje.

2.2.7 Programska linija za podsticanje inovacione kulture

Osnovne karakteristike: Podrška aktivnostima koje se odnose na aktivno podsticanje inovacione kulture u Crnoj Gori u toku godine u kojoj je objavljen poziv, putem organizacije takmičenja inovativnih ideja, kampova za intenzivne obuke inovativnih startup timova („bootcamps“), hakatona, motivacionih i sličnih događaja, kreiranja digitalnih alatki, i drugih aktivnosti podrške inovacionoj djelatnosti.

Cilj programske linije: Cilj je da se ovim instrumentom: utiče na percepciju inovacija kao šanse za kreiranje ili unapređenje poslovanja; doprinese prepoznavanju kvalitetnih inovativnih ideja i njihovoj afirmaciji; doprinese razvoju vještina mladih ljudi, potrebnih u procesu razvoja inovacija; doprinese afirmaciji kreativnosti i inovativnosti u obrazovanju i sticanju poslovnog iskustva; i slično.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta.

Za 2023. godinu Fondu za inovacije je odobreno 50.000,00 € za ovu programsku liniju, odnosno do 8.000,00 € po pojedinačnom projektu.

Podnosilac zahtjeva (ustanova/organizacija) može ostvariti sredstva po osnovu najviše jedne prijave u toku tekuće godine.

2.2.8 Programska linija za realizaciju obuka u oblastima pametne specijalizacije

Osnovne karakteristike: Podrška aktivnostima koje se odnose na realizaciju intenzivnih obuka za učenike, studente, mlade istraživače i profesionalce, u oblastima pametne specijalizacije Crne Gore.

Cilj programske linije: Cilj je da se ovim putem angažuju istaknuti profesionalci, naučnici, inovatori i/ili preduzetnici iz zemlje i svijeta, koji bi u strukturiranom obliku, kroz obuke u trajanju do 6 mjeseci mogli da doprinesu unapređenju znanja i vještina mladih ljudi (učenika, studenata, mladih istraživača i profesionalaca). Programi treba da se odnose na aktuelne i perspektivne naučne i tehnološke oblasti u kojima Crna Gora treba da ubrzanom dinamikom unapređuje ljudske resurse i u kojima nacionalni obrazovni sistem još uvijek ne može da razvije potrebne vještine.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta.

Za 2023. godinu Fondu za inovacije je odobreno 80.000,00 € za ovu programsku liniju, odnosno do 10.000,00 € po pojedinačnom projektu.

Podnosilac zahtjeva (ustanova/organizacija) može ostvariti pravo na sufinansiranje aktivnosti po ovom pozivu, najviše po osnovu jedne prijave u toku tekuće godine poziva.

2.2.9 Programska linija za inovacione vaučere

Osnovne karakteristike: Programskom linijom dodjele inovacionih vaučera obezbijediće se podsticaj mikro, malim i srednjim preduzećima (MMSP) da pojačaju svoje inovativne aktivnosti i da im se pruži pomoć kako bi smanjili vrijeme potrebno za iznošenje ideje na tržište.

Cilj programske linije: Podsticanje kompanija da grade svoje inovativne kapacitete koristeći usluge naučnoistraživačkih ustanova i drugih specijalizovanih subjekata za poboljšanje ili razvoj novih proizvoda ili procesa. Vaučeri za inovativna preduzeća, između ostalog, doprinose jačanju saradnje između naučnoistraživačkih ustanova i privrede i boljem korišćenju postojeće istraživačke i inovacione infrastrukture. Takođe, podstiču upotrebu drugih konsultantskih usluga za poboljšanje performansi u vezi sa poboljšanjem proizvoda ili razvojem proizvoda ili procesa, kao i istraživanje i zaštitu intelektualne svojine.

Prioritetne/tematske oblasti: u skladu sa strateškim dokumentima u oblastima nauke, inovacija i pametne specijalizacije Crne Gore, kao i UN Ciljevima održivog razvoja.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta

Trajanje vaučera: do 6 mjeseci

2.2.10 Programska linija za podsticanje inovacija kroz prenos tehnologije

Osnovne karakteristike: Predmet ove programske linije je podsticanje inovacija kroz podršku namijenjenu naučnoistraživačkoj zajednici sa ciljem prenosa tehnologije sa istraživačkih institucija ka sektoru privrede.

Cilj programske linije: Cilj ove programske šeme je da grantovima podrži ustanove visokog obrazovanja i naučnoistraživačke ustanove kroz niz manjih instrumenata koji omogućavaju testiranje, zaštitu i korišćenje intelektualne svojine (licenciranje, izdvajanje poput *spin-off*, itd.), kao i usluge i aktivnosti vezane za analizu tržišta i poslovno planiranje. Transfer znanja i tehnologije je proces koji se javlja u interakciji između visokoškolskih ustanova i naučnoistraživačkih ustanova, s jedne strane, i privrede, odnosno biznis sektora, s druge strane, kao i između privrednih subjekata na domaćem ili međunarodnom tržištu. Transfer tehnologije ima važnu ulogu za ekonomiju i društvo u cjelini, kao jedan složen proces koji uključuje prenos vještina, znanja, tehnologija, metoda, proizvoda i uređaja između institucija i industrije, s ciljem komercijalizacije naučnog i tehnološkog razvoja.

Prioritetne/tematske oblasti: u skladu sa strateškim dokumentima u oblastima nauke, inovacija i pametne specijalizacije Crne Gore, kao i UN Ciljevima održivog razvoja.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta.

Trajanje projekata: do 12 mjeseca

2.2.11 Programska linija kolaborativnih grantova za inovacije

Opšte karakteristike: Predmet ove programske linije je dodjela kolaborativnih grantova za inovativne projekte.

Cilj programske linije: Glavni cilj programske linije je da podstakne mikro, mala i srednja preduzeća (MMSP) da aktivno sarađuju sa naučnoistraživačkim ustanovama (NIU) i/ili drugim MMSP na komercijalno usmjerenim inovativnim projektima u cilju stvaranja novih ili poboljšanih tržišno orijentisanih proizvoda, usluga, tehnologija i procesa. Program je fokusiran na jačanje konkurentnosti crnogorskih MMSP sufinansiranjem razvoja inovativnih, tržišno orijentisanih proizvoda, usluga i tehnologija sa velikim potencijalom za komercijalizaciju i primjenu na tržištu. Takođe, program pruža podršku transferu inovativnih ideja iz NIU na tržište, kroz saradnju sa MMSP ili kroz otvaranje novih preduzeća / *spin-off* kompanija u Crnoj Gori.

Prioritetne/tematske oblasti: u skladu sa strateškim dokumentima u oblastima nauke, inovacija i pametne specijalizacije Crne Gore, kao i UN Ciljevima održivog razvoja.

Ukupan budžet: zavisno od raspoloživog budžeta.

Trajanje projekata: do 24 mjeseca

2.2.12 Programi podrške ključnim inicijativama i krupnim projektima u oblastima pametne specijalizacije

Iako je većina inovacionih programa usmjerena na prioritete utvrđene u strateškim dokumentima koji se odnose na pametnu specijalizaciju (S3), postoje ciljne ključne inicijative (*flagships*) i krupni projekti koji okupljaju veći broj aktera i doprinose značajnim promjenama u okviru identifikovanih prioriteta, a ne odnose se samo na inovacionu politiku, već su rezultat umrežavanja više sektorskih politika.

Kako je u skladu sa članom 28 Zakona o inovacionoj djelatnosti jedna od ključnih nadležnosti Fonda za inovacije Crne Gore sprovođenje projekata i programa iz domena Strategije pametne specijalizacije, u skladu sa odlukama Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju, Fondu može biti povjerena uloga implementacionog tijela za ključne S3 inicijative i projekte.

Kada je riječ o ovim inicijativama, one će biti utvrđene prvo od strane Savjeta za inovacije i pametnu specijalizaciju i Vlade Crne Gore, sa detaljno razrađenim smjernicama i ulogom Fonda za inovacije Crne Gore, koji će potom preuzeti ključnu ulogu u njihovom sprovođenju.

Jedan od primjera je Program za podsticanje inovacija u službi energetske efikasnosti, čiji je cilj ostvarivanje neophodne sinergije politike inovacione djelatnosti, industrijske politike i energetske politike sa prioritetima Strategije pametne specijalizacije, te predstavlja ključnu inicijativu (*flagship*) za prioritetnu oblast „Energija i održiva životna sredina“.

3 PROCEDURA SPROVOĐENJA PROGRAMSKIH LINIJA ZA INOVACIJE

Sredstva kroz koja se finansiraju inovacioni programi i projekti raspodjeljuju se kroz javne konkurse u skladu sa kriterijumima koji se njima utvrđuju, a u skladu sa programima i strategijama nadležnih institucija⁸ kojima se podstiče inovaciona djelatnost.

Nakon usvajanja Programa za inovacije 2023-2027, u skladu sa raspoloživim sredstvima, raspisuju se javni konkursi za finansiranje inovativnih programa i projekata, koji osim pozivanja na programsku liniju na koju se odnose, sadrže sljedeće informacije:

- predmet i cilj konkursa;
- prioritetne ili tematske oblasti utvrđene strategijama i programima kojima se uređuje oblast inovacione djelatnosti;
- ukupan iznos sredstava za finansiranje projekata;
- opravdane troškove;
- uslove za prijavljivanje;
- sadržaj prijave;
- bliže kriterijume za izbor projekta prednost pri izboru projekta;
- rok za realizaciju projekata;
- način i rok za dostavljanje prijave projekata; i
- druge relevantne informacije od značaja za realizaciju konkursa.

Dakle, konkurs sadrži podatke o opštim uslovima za učešće, odnosno ko se može prijaviti za podršku i na koji način, šta je potrebno dostaviti od dokumentacije, kao i za koje svrhe se dobijena sredstva mogu koristiti. Konkursi se obavezno objavljuju na internet stranicama nadležnih institucija za njihovo sprovođenje, a u zavisnosti od ciljnih korisnika, mogu se objavljivati u dnevnoj štampi, na internet portalima, društvenim mrežama i drugim sredstvima javnog informisanja.

Nakon isteka roka za prijavljivanje na konkurs, nadležna institucija na početku vrši formalnu kontrolu ispunjenosti uslova za učešće na konkursu, pribavlja dodatne podatke/dokumentaciju po službenoj dužnosti, obrađuje dostavljene prijave i upućuje na dalju proceduru. Sa ciljem kvalitetne implementacije i praćenja realizacije određene programske linije, kao i u zavisnosti od vrste konkursa i vrijednosti projekata koji se finansiraju, nadležna institucija može formirati ekspertsku komisiju i/ili odabrati individualne eksperte za svaku pojedinačnu projektnu prijavu. Nezavisni eksperti obavljaju ocjenjivanje projekata uz poštovanje načela nezavisnosti, nepristrasnosti, objektivnosti, preciznosti i konzistentnosti u ocjenjivanju. Nakon završene faze ocjenjivanja, formira se rang lista i upućuje se predlog za donošenje odluke o odobrenju/odbijanju prijave.

Podnosioci prijave za koje se donese odluka/rješenje o dodjeljivanju podrške pristupaju potpisivanju ugovora sa institucijom koja sprovodi tu programsku liniju, osim ukoliko nije drugačije definisano u okviru pojedinačne programske linije. Ugovor definiše prava i obaveze ugovornih strana, uključujući prava na intelektualnu svojinu kao i druga prava koja proizilaze iz rezultata projekta.

⁸ Institucije nadležne za realizaciju inovacionih programa mogu biti: organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave ili fond koji podstiče inovacionu djelatnost. U kontekstu ovog programa to su ministarstvo nadležno za poslove inovacija (Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja) i Fond za inovacije Crne Gore.

Isplate korisnicima sredstava vrše se u prethodno utvrđenim vremenskim intervalima koji se određuju ugovorom o dodjeli sredstava. Prema pravilima o državnoj pomoći, nadležna institucija pokriva dio ukupnih troškova projekta, dok preostali dio troškova mora biti pokriven iz sopstvenih izvora finansiranja i to isključivo u novčanim sredstvima. Finansiranje se zasniva na odobrenom planu rada i finansijskom planu za određeni projekat.

Za uspješnost projekata, a time i samog programa koji nadležna institucija sprovodi, pored procesa evaluacije tokom kojeg se biraju projekti koji će biti finansirani, jednako su važne i faze monitoringa, kontrole i završne evaluacije projekata.

Nadležna institucija prati realizaciju projekata kroz svoje mehanizme monitoringa. Monitoring projekata odnosi se na opšte odnose između institucije koja realizuje program i odobrenog projekta nakon početka finansiranja istog. Najčešće se nadzor vrši nad realizovanim aktivnostima, finansijskom realizacijom, postupcima sprovođenja javnih nabavki, kao i diseminaciji i promociji finansiranih projekata.

Kada je riječ o Fondu za inovacije Crne Gore, on je razvio niz internih akata kojima se bliže uređuju uslovi i postupak za odobravanje i način korišćenja sredstava za inovacione programe i projekte, uključujući usklađenost sa propisima kojima se uređuje državna pomoć.

Po završetku realizacije cjelokupnog Programa za inovacije 2023-2027 neophodno je sprovesti proces evaluacije (*ex post* evaluacija) rezultata i efekta sprovedenog Programa. Evaluacija programa vršiće se na osnovu sljedećih kriterijuma: efikasnost, efektivnost, održivost i relevantnost programa u kontekstu utvrđenih ciljeva. Evaluacijom programa nastoji se izmjeriti njegov dugoročni efekat (uticaj).

Ministarstvo uređuje i vodi bazu podataka za oblast inovacione djelatnosti i subjekti inovacione djelatnosti dužni su da, na zahtjev Ministarstva, dostavljaju potrebne podatke radi vođenja baze podataka.

Ministarstvo obrađuje dostavljene podatke isključivo za potrebe inovacione djelatnosti, vršenja nadzora i obezbjeđivanja i kontrole sredstava, praćenja i analiziranja stanja u inovacionoj djelatnosti, kao i u statističke svrhe.

4 PREGLED PRAVILA DRŽAVNE POMOĆI ZA OBLAST ISTRAŽIVANJA, RAZVOJA I INOVACIJA

Državna pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije (IRI) regulisana je Pravilnikom o listi pravila državne pomoći, „Službeni list Crne Gore”, br. 35/14, 02/15, 38/15, 20/16, 33/20, 38/20, 130/20 i 44/21), Prilogom 1f) – Okvir za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije (52014XC0627(01), SL C 198, 27.6.2014., str. 1-29) i Prilogom 4b) – Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora (32014R0651) SL L 187, 26.6.2014, str. 1-78.

Takođe, državna pomoć za IRI može se dodijeliti i u skladu sa Prilogom 4a) – Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) (32013R1407, SL L 352, 24.12.2013, str. 1-8).

U skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 12/18), državna pomoć definisana je kao:

1) finansijska pomoć koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade Crne Gore, budžeta opštine, odlukom nadležnog organa opštine, uključujući fondove Evropske unije i druge javne fondove; 2) pomoć koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu; 3) finansijska pomoć koja se ne pruža privrednim društvima pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mjesta poslovanja ili mjesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu; i 4) pomoć koja ugrožava konkurenciju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Pravila o državnoj pomoći nisu samo specifična za aktivnosti IRI, već se primjenjuju i na druga područja, uzimajući u obzir specifične zahtjeve i okolnosti određenih privrednih djelatnosti. Smisao primjene pravila državne pomoći je očuvanje slobodne konkurencije na (EU) tržištu. Uopšteno govoreći, ova pravila su čuvar zajedničkog, unutrašnjeg tržišta i njihov cilj je da osiguraju da mjere pomoći ne poremete tržište na način koji je suprotan zajedničkom interesu.

U kontekstu IRI, podrška za obavljanje neekonomske aktivnosti obično je dozvoljena. Dozvoljena je podrška i za ekonomsku aktivnost ukoliko je ona samo sporedna aktivnost u odnosu na neekonomske aktivnosti korisnika. Međutim, tamo gdje pomoć „ode predaleko“ za ekonomsku aktivnost (nije sporedna), tada će korisnik pomoći biti tretiran kao preduzeće⁹ u smislu pravila o državnoj pomoći i smatrati se korisnikom državne pomoći, čak i kada se radi o npr. univerzitetu ili javnom naučnoistraživačkom institutu. Evropsko zakonodavstvo i pravila naglašavaju da se ekonomske i neekonomske funkcije jednog subjekta ne smiju miješati i njihovo finansiranje i računovodstvo treba jasno razdvojiti. Posebno nije dozvoljeno unakrsno subvencionisanje ekonomskih aktivnosti javnim sredstvima namijenjenim za neekonomske aktivnosti. Odvajanje poslova i finansiranja u mnogim aspektima nije tako jednostavno, jer jedna radnja često podržava drugu i ovaj posao zahtijeva dobro računovodstvo da bi se

⁹ Evropski Sud pravde definisao je preduzeća kao subjekte koji obavljaju privrednu/ekonomsku djelatnost, bez obzira na njihov pravni status i način na koji se finansiraju. Status subjekta na osnovu nacionalnog prava nije odlučujući. Primjena pravila o državnoj pomoći ne zavisi od toga da li je subjekt osnovan u cilju ostvarivanja dobiti. Neprofitni subjekti isto tako mogu nuditi robu i usluge na tržištu. Klasifikacija subjekta kao preduzeća uvijek zavisi od posebne djelatnosti. Subjekt koji obavlja ekonomsku i neekonomsku djelatnost smatra se preduzetnikom/preduzećem samo kad obavlja ekonomsku/privrednu djelatnost.

izbjegao neželjeni i zabranjeni efekat unakrsnog subvencionisanja u preklapanju ekonomskih i neekonomskih aktivnosti (razdvajanje aktivnosti, a posebno razdvajanje računa).

Naučnoistraživačke ustanove (NIU) često pored svojih neekonomskih djelatnosti obavljaju i neke ekonomske, npr. istraživanje za neko preduzeće. Kako se obje ove aktivnosti NIU obavljaju od strane istog osoblja, moraju se jasno razdvojiti različitim postupcima, bilješkama, laboratorijskim knjigama i budžetiranjem. Za to moraju da postoje procedure u unutrašnjoj organizaciji NIU, uključujući i univerzitete. Ovo razdvajanje je takođe potrebno kako bi NIU imale jasnu i preciznu sliku proporcija različitih aktivnosti koje se odvijaju u jedinicama. Diferencijacija aktivnosti je neophodna (i ne treba je zanemariti!), jer tamo gdje ekonomske aktivnosti ostaju ispod praga od 20% godišnjih kapaciteta NIU, aktivnosti te NIU mogu se smatrati neekonomskim (samim tim finansiranje nije državna pomoć). Ovo će biti ključna preporuka u narednom periodu sprovođenja instrumenata podrške inovacijama.

Prilikom dodjele državne pomoći za IRI sredstva se dodjeljuju za opravdane troškove navedene u Tabeli 1 ovog dokumenta, dok će se poštovati i maksimalni intenziteti pomoći navedeni u Tabeli 2 ovog dokumenta.

POMOĆ MALE VRIJEDNOSTI (DE MINIMIS POMOĆ)

Bespovratna sredstva koja se dodjeljuju korisnicima programskih linija za koje je nadležno ministarstvo za poslove inovacija (trenutno Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja, skraćeno: Ministarstvo), a koji obavljaju privrednu/ekonomsku djelatnost, bez obzira na njegov pravni status i način na koji se finansiraju, predstavljaju pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) u smislu Zakona o kontroli državne pomoći („Službeni list Crne Gore“, br. 16/18). Pomoć male vrijednosti za aktivnosti u okviru ovog Programa se dodjeljuje prema pravilima za dodjelu pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) u smislu Uredbe Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni članova 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoć i Uredbe Komisije (EU) 2020/972 od 2. jula 2020. godine o izmjeni Uredbe (EU) br. 1407/2013 u pogledu njenog produžetaka i o izmjeni Uredbe (EU) br. 651/2014 u pogledu njenog produžetka i odgovarajućih izmjena (u daljem tekstu: *de minimis* Uredba), koja se u Crnoj Gori primjenjuje shodno Pravilniku o listi pravila o državnoj pomoći – Prilog 7 .

Gornja granica pomoći male vrijednosti koja se može dodijeliti jednom privrednom društvu, odnosno korisniku koji obavlja privrednu/ekonomsku djelatnost, u skladu sa članom 3 stavom 2 *de minimis* Uredbe ne smije preći 200.000,00 € tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine.

Ukupan iznos pomoći male vrijednosti koja se može dodijeliti u Crnoj Gori jednom privrednom društvu koje obavlja drumski prevoz tereta za zakup ili naknadu, u skladu sa članom 3 stavom 2 *de minimis* Uredbe ne smije preći 100.000,00 € tokom bilo kojeg perioda od tri fiskalne godine. *De minimis* pomoć se ne smije koristiti za kupovinu vozila za drumski prevoz tereta.

Navedene gornje granice od 200.000,00 €, odnosno 100.000,00 €, se primjenjuju po jednom privrednom društvu bez obzira na oblik *de minimis* pomoći ili na cilj koji se namjerava postići, kao i nezavisno od toga da li se pomoć koja se dodjeljuje finansira u potpunosti ili djelimično iz sredstava koja su porijeklom iz Evropske unije ili iz Crne Gore.

Za potrebe gornjih granica utvrđenih članom 3 stavom 2 *de minimis* Uredbe, pomoć se izražava kao bespovratna novčana sredstva. Svi iznosi koji se primjenjuju su bruto iznosi tj. iznosi prije odbijanja poreza i drugih naknada. Pomoć koja se isplaćuje u više rata, diskontuje se na vrijednost pomoći u trenutku njene dodjele. Kamatna stopa koja se primjenjuje pri diskontovanju je diskontna kamatna stopa koja se primjenjuje u trenutku dodjele *de minimis* pomoći.

Ako bi se dodjelom nove *de minimis* pomoći mogla preći odgovarajuća gornja granica *de minimis* pomoći, nijedna od tih novih pomoći ne može se dodijeliti na osnovu programskih linija utvrđenih u ovom programu.

Pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć) iz ovog Programa smatra se dodijeljenom na dan donošenja odluke o dodjeli pomoći male vrijednosti od strane Ministarstva nezavisno od datuma isplate *de minimis* pomoći privrednom društvu.

Pomoć male vrijednosti u okviru ovog Programa se dodjeljuje poštujući pravilo iz člana 2 stav 2 *de minimis* Uredbe, prema kojem se svi subjekti koje kontroliše, na pravnoj ili *de facto* osnovi, isti subjekt, smatraju jednim privrednim društvom. Pojam „jedno privredno društvo“ obuhvata sva preduzeća koja su u najmanje jednom od sljedećih međusobnih odnosa:

- a) jedno preduzeće ima većinu glasačkih prava akcionara ili članova u drugom preduzeću;
- b) jedno preduzeće ima pravo da imenuje ili smijeni većinu članova upravnog, upravljačkog ili nadzornog tijela drugog preduzeća;
- c) jedno preduzeće ima pravo da ostvari dominantan uticaj na drugo preduzeće prema ugovoru sklopljenim s tim preduzećem ili prema odredbi statuta ili ugovora tog preduzeća;
- d) jedno preduzeće koje je akcionar ili član u drugom preduzeću, samo kontroliše, u skladu sa dogovorom sa drugim akcionarom ili članovima tog preduzeća, većinu glasačkih prava akcionara ili članova u tom preduzeću.

Ukoliko su preduzeća bilo kojem od odnosa navedenih u tačkama a) do d) sa jednim ili više drugih preduzeća, takođe se smatraju jednim privrednim društvom.

Podnosilac prijave je dužan dostaviti Izjavu pod krivičnom i materijalnom odgovornošću o svim preduzećima s kojima je povezan prema definiciji jednog privrednog društva.

Izuzete djelatnosti i proizvodi

Pomoć male vrijednosti iz ovog Programa ne može da se dodijeli:

- a) za djelatnosti usmjerene izvozu u treće zemlje ili države članice Evropske unije, odnosno pomoć koja je direktno povezana sa izvezenim količinama, sa uspostavljanjem i funkcionisanjem distributivne mreže ili sa drugim tekućim troškovima povezanim sa izvoznom djelatnošću ;
- b) ako je pomoć uslovljena upotrebom domaćih proizvoda umjesto uvezenih.

U slučaju spajanja i preuzimanja preduzetnika, u skladu sa članom 3 stavom 8 *de minimis* Uredbe, prilikom utvrđivanja da li se poštuje odgovarajuća najviša primjenjiva gornja granica pomoći male vrijednosti sa bilo kojom novom pomoći male vrijednosti dodijeljenom novom privrednom društvu ili privrednom društvu koje preuzima drugo privredno društvo, u obzir se uzimaju sve ranije dodijeljene pomoći male vrijednosti dodijeljene bilo kojem od privrednih društava uključenih u postupak spajanja. Pomoći male vrijednosti koje su zakonito dodijeljene prije spajanja ili preuzimanja i dalje su u skladu sa zakonom.

Ako se jedno privredno društvo podijeli na dva ili više posebnih privrednih društava, *de minimis* pomoć dodijeljena prije te podjele, dodjeljuje se privrednom društvu koje je od nje ostvario korist, što je načelno privredno koje je preuzelo djelatnosti za koje je korišćena pomoć male vrijednosti. Ako takva raspodjela nije moguća, pomoć male vrijednosti dodjeljuje se srazmjerno, na osnovu knjigovodstvene vrijednosti vlasničkog kapitala novih privrednih društava na datum stupanja na snagu podjele.

Ako privredno društvo obavlja drumski prevoz tereta za zakup ili naknadu, kao i druge djelatnosti na koje se primjenjuje gornja granica od 200.000,00 €, ta će se granica primjenjivati i na to privredno društvo, uz uslov da se osigura, na odgovarajući način, kao što je razdvajanje djelatnosti ili knjigovodstveno razdvajanje troškova, da pomoć djelatnosti drumskog prevoza

robe/tereta neće premašiti 100.000,00 € i da se pomoć male vrijednosti ne koristi za kupovinu vozila za drumski prijevoz tereta.

Kumulacija državne pomoći

Pomoć male vrijednosti koja se dodjeljuje u okviru ovog Programa može se kumulirati sa *de minimis* pomoći dodijeljenom za pružanje usluga od opšteg ekonomskog interesa do gornje granice utvrđene u Uredbi Komisije (EU) br. 360/2012. godine o primjeni člana 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoći koje se dodjeljuju privrednim društvima koja pružaju usluge od opšteg ekonomskog interesa .

Pomoć male vrijednosti koja se dodjeljuje u okviru ovog Programa ne može se kumulirati sa državnom pomoći za iste opravdane troškove ili sa državnom pomoći za istu mjeru rizičnog finansiranja ako bi takva kumulacija prelazila najviši primjenjivi intenzitet ili iznos pomoći koji je u konkretnim okolnostima svakog pojedinog slučaja utvrđen uredbom o grupnom izuzeću, odnosno odlukom Agencije za zaštitu konkurencije. Pomoć male vrijednosti koja nije dodijeljena za određene opravdane troškove ili se njima ne može pripisati, može se kumulirati sa drugom državnom pomoći u skladu sa uredbom o grupnom izuzeću ili odlukom Agencije za zaštitu konkurencije.

Kontrola i monitoring pomoći male vrijednosti

Ministarstvo kao davalac pomoći male vrijednosti za aktivnosti predviđene ovim Programom prije dodjele te pomoći pisanim putem obavještava podnosioca prijave o predviđenom iznosu pomoći male vrijednosti izraženom u obliku bruto novčane vrijednosti (ekvivalenta subvencije), kao i o tome da je korisnik pomoći male vrijednosti, pozivajući se na *de minimis* Uredbu te navodeći njen naziv i podatke o njenoj objavi.

Ministarstvo dodjeljuje pomoć male vrijednosti iz ovog Programa tek nakon što od podnosioca prijave dobije izjavu, u pisanom ili elektronskom obliku, o svim *de minimis* pomoćima koje je podnosilac prijave primio u Crnoj Gori od bilo kojeg nadležnog organa u prethodne dvije i u tekućoj fiskalnoj godini (izjava se dostavlja na posebnom obrascu).

Ministarstvo dodjeljuje novu *de minimis* pomoć u skladu sa *de minimis* Uredbom tek kada utvrdi da to neće povisiti ukupan iznos pomoći male vrijednosti koju je podnosilac prijave primio do nivoa koji prelazi odgovarajuću gornju granicu iz člana 3 stava 2 *de minimis* Uredbe, i da su ispunjeni svi uslovi predviđeni ovim Programom i *de minimis* Uredbom za dodjelu te pomoći.

Ministarstvo vodi evidenciju, odnosno prikuplja i evidentira sve informacije u vezi sa dodjelom pomoći male vrijednosti u okviru ovog Programa i ispunjenosti svih uslova iz *de minimis* Uredbe. Evidencija o dodijeljenoj *de minimis* pomoći u okviru ovog Programa čuva se 10 fiskalnih godina od datuma kada je dodijeljena posljednja pojedinačna pomoć iz ovog Programa. Ministarstvo je u obavezi da sve dodijeljene pomoći male vrijednosti unese u odgovarajući registar Agencije za zaštitu konkurencije.

Ministarstvo će na pisani zahtjev u roku od 20 radnih dana ili u dužem roku koji je naveden u tom zahtjevu, dostaviti Agenciji za zaštitu konkurencije sve informacije koje ova Agencija smatra potrebnim da bi ocijenila da li su ispunjeni uslovi iz *de minimis* Uredbe, a posebno o ukupnom iznosu pomoći male vrijednosti koju je bilo koje privredno društvo, odnosno korisnik koji obavlja privrednu/ekonomsku djelatnost, primilo na osnovu te Uredbe ili drugih uredbaba o *de minimis* pomoći.

Kada su u pitanju programske linije Fonda za inovacije Crne Gore, za one linije koje se budu dodjeljivale kao pomoć male vrijednosti (de minimis pomoć), Fond će morati da ispuni sve obaveze kao davalac ove vrste pomoći u skladu sa važećim zakonskim okvirom za državnu pomoć, te istu unese u odgovarajuće registre Agencije za zaštitu konkurencije.

Tabela 1 Opravdani troškovi – Okvir Zajednice za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije

<p>Pomoć za projekte istraživanja i razvoja</p>	<p>(a) Troškovi osoblja: istraživača, tehničara i drugog pomoćnog osoblja u obimu u kojem je zaposleno na projektu.</p> <p>(b) Troškovi instrumenata i opreme, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu. Ukoliko se ti instrumenti i oprema ne koriste za projekat tokom njihovog cijelog vijeka trajanja, opravdanim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije koji odgovaraju vremenu trajanja projekta, kako su obračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse.</p> <p>(c) Troškovi zgrada i zemljišta, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu. U pogledu zgrada, opravdanim troškovima smatraju se samo troškovi amortizacije koji odgovaraju vremenu trajanja projekta, kako su obračunati na osnovu dobre računovodstvene prakse. Za zemljište, opravdani troškovi su troškovi komercijalnog prenosa ili stvarni kapitalni troškovi.</p> <p>(d) Troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, troškovi znanja i патената koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima „van dohvata ruke“, kao i troškovi konsultantskih i ekvivalentnih usluga koje se koriste isključivo za projekat.</p> <p>(e) Dodatni režijski troškovi koji su nastali direktno kao rezultat projekta.</p> <p>(f) Drugi operativni troškovi, uključujući troškove materijala, potrošne robe i sličnih proizvoda koji su nastali direktno kao rezultat projekta</p>
<p>Pomoć za studije izvodljivosti</p>	<p>Troškovi studije.</p>
<p>Pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastruktura</p>	<p>Troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.</p>
<p>Pomoć za inovacije za MSP</p>	<p>(a) Troškovi pribavljanja, potvrđivanja i odbrane патената i druge nematerijalne imovine.</p> <p>(b) Troškovi upućivanja visokokvalifikovanog osoblja iz organizacije za istraživanje i širenje znanja ili velikog privrednog društva na rad na aktivnostima istraživanja, razvoja i inovacija na novootvorenom radnom mjestu kod korisnika pod uslovom da se time ne zamjenjuje drugo osoblje.</p> <p>(c) Troškovi savjetodavnih usluga i usluga podrške za inovacije.</p>
<p>Pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji</p>	<p>Troškovi osoblja; troškovi instrumenata, opreme, zgrada i zemljišta, u obimu u kojem se koriste za projekat i za period korišćenja u projektu; troškovi istraživanja koje se sprovodi na osnovu ugovora, troškovi znanja i патената koji su kupljeni ili je za njih pribavljena licenca od trećih strana po uslovima „van dohvata ruke“; dodatni režijski troškovi i drugi operativni troškovi, uključujući troškove materijala, potrošne robe i sličnih proizvoda, koji su nastali direktno kao rezultat projekta.</p>

<i>Pomoć za inovativne klustere</i>	
<i>Pomoć za ulaganje</i>	<i>Troškovi ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu.</i>
<i>Operativna pomoć</i>	<p><i>Troškovi osoblja i administrativni troškovi (uključujući režijske troškove) koji se odnose na:</i></p> <p><i>(a) podsticanje klastera da bi se olakšala saradnja, razmjena informacija i pružanje ili usmjeravanje specijalizovanih i korisnicima prilagođenih usluga poslovne podrške;</i></p> <p><i>(b) promovisanje klastera radi povećanja učešća novih privrednih društava ili organizacija i povećanja vidljivosti;</i></p> <p><i>(c) upravljanje objektima klastera; i</i></p> <p><i>(d) organizaciju programa obuke, radionica i konferencija kako bi se podržala razmjena znanja, umrežavanje i transnacionalna saradnja.</i></p>

Tabela 2 – Maksimalni intenziteti pomoći – Okvir Zajednice za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije

	<i>Malo privredno društvo</i>	<i>Srednje privredno društvo</i>	<i>Veliko privredno društvo</i>
<i>Pomoć za projekte istraživanja i razvoja</i>			
<i>Fundamentalno istraživanje</i>	100%	100%	100%
<i>Industrijsko istraživanje</i>	70%	60%	50%
<i>- zavisno od djelotvorne saradnje između privrednih društava (za velika privredna društva prekogranična saradnja ili saradnja sa najmanje jednim MSP) ili između privrednog društva i istraživačke organizacije, ili</i> <i>- zavisno od opsežnog širenja rezultata</i>	80%	75%	65%
<i>Ekperimentalni razvoj</i>	45%	35%	25%
<i>- zavisno od djelotvorne saradnje između privrednih društava (za velika privredna društva prekogranična saradnja ili saradnja sa najmanje jednim MSP) ili privrednog društva i istraživačke organizacije, ili</i> <i>- zavisno od opsežnog širenja rezultata</i>	60%	50%	40%
<i>Pomoć za studije izvodljivosti</i>	70%	60%	50%
<i>Pomoć za izgradnju i nadgradnju istraživačkih infrastruktura</i>	50%	50%	50%
<i>Pomoć za inovacije za MSP</i>	50%	50%	-
<i>Pomoć za inovacije procesa i inovacije u organizaciji</i>	50%	50%	15%
<i>Pomoć za inovativne klustere</i>			
<i>Pomoć za ulaganje</i>	50%	50%	50%
<i>- u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (c) Ugovora,</i>	55%	55%	55%
<i>- u regionima koji primaju pomoć i koji ispunjavaju uslove iz člana 107 stav 3 tačka (a) Ugovora</i>	65%	65%	65%
<i>Operativna pomoć</i>	50%	50%	50%